

Излази суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ (с Босном и Херцеговином) на годину 6 ф., на по год. 3 ф., на четврт године 1 ф. и 50 новчића.

За све остале земље у ЈЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на годину 20 франака, на по године 10 франака, на четврт године 5 франака.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се у правним писмима непосредно администрацији „Гласа Црногорца“ на Цетинје, а може се и картом уплатити на пошту у Котор. Доноси шилу се уредништу. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се, по простору који заузму на петита, 7 новчића од реда за први пут, а за сваки даљи пут по 5 новча. За огласе веће и на дуже вријеме попушта се.

НА СПАСОВ-ДАН

У историји Црне Горе Спасов-дан је најзначајнији и најрадоснији дан — прави црногорски Спасов-дан.

Петар II, славног успомене четврти Господар црногорски из Куће Петровић-Његоша, био је свршио прије времена свој мученички живот бринући се и трудећи се, како ти прави гениј српски, да одговори великом позиву Владоца слободне и независне Црне Горе, која је сачувала кроз вјекове непрекидног негдашњег државног живота српског, и мисо величане и ускрснућа народњега.

Црна Гора је постојала од доба Црнојевића као војничка држава под својим господарима-владикама, у којима се оличавало јединство државног племена црногорских. Ипак ово биће државно, које је хтјело да тако живи и имало снаге да своју вољу врши, да се одржи, није имало заштите у међународној праву. Само силом своје воље, снаге и свијести Црна Гора је постојала као непреодобитна држава!

То стање Црне Горе захтјевало је свјетскога Господара, који је слободније и енергичније могао ступити на поље међународне политике, те Црној Гори виширати заштиту међународног права и признање њеног постојања. И Цар Данило, прва свјетски Господар Црне Горе, наслиједивши Петра II-ога, пошљедњег Владика Господара, потпуно схваћа, што је Црна Гора од њега захтијевала и очекивала.

Велико намњество симпатија, при вржености и пада околиних племена од Суторине до Ђурђевих ступова, које му је Петар II оставио, Књаз Данило је умножио и Црну Гору тијем оснажио тако да се осјећао у стању, да управи на париски конгрес г. 1856 преставку, у којој је износио пред Јевропу право Црне Горе на све земље Иванбеговине до Таре и Лима, и тражило их од ње отворено као услов мира и напретка просвјетног у Црној Гори. Пошто конгрес није уважио ову преставку, шљедће године главом у Париз, гдје је сједио на престолу Наполеон III, тада баш на врху своје моћи, јевропски диктатор. Тијем је Књаз Данило упознао велесиле са egzистенцијом Црне Горе и са њеном отвореном тежњом да се шири. А г. 1858 на Спасовдан на Граховцу показао је Јевропи и снагу Црне Горе. Ту је црногорска мишица и прегалачки дух уништио цијелу једну војску, коју је Турска била подигла по стотинити пут да уништи Црну Гору; и тако је Граховци потврдио баснословне побједи предака наших на Цареву-лазу и Круцима, растумачио опстанак Црне Горе, једине слободне независне преставнице негдашњих народних држава на Балкану, и задивно свијет јунаштом повијех Шпартанаца.

Француска и Русија тада су први пут изијели на зелени тапет питање црногорско, о ком је у Цариграду вијдала нарочита конференција. Црна

Гора је тијем била призната већ чињеницом у балканском препорођавању, што више, у међународној политици јевропских држава.

То је била велика пошљедница граховачке побједи; то је била главна заслуга дипломатског рада бесмртнога Књаза Данила. Тај успјех наш електризирао је све покрајине српске у наоколо Црне Горе струјом новог живота, и Црна Гора појави се правијем Пјемонтом српским.

Отада почине нова епоха у историји црногорској, — епоха признавања урођених права наших на egzистенцију државну, и стечених заслуга у четтољетној борби предака наших за крст часни и слободу златну.

Нека је слава бесмртном Књазу Данилу и његовијем граховачкијем јунацима!

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

ЦЕТИЊЕ, 30 маја.

Од како је био Криспијан на његово мјесто дошао маркиз Ди-Рудинијесу преставили бечко-пештански и берлински листови тврдити, да Италија исто остаје у тројном савезу и даље и да ће опет продужити рок на пет година, који истиче свршетком ове године, премда се њихово неповјерење и негодовање према новом кабинету Ди-Рудинијесу могло објавити између редака. Пресједник министарског савјета у Риму у истици по толико је пута изјавио, да није његова намјера, да из тројног савеза изведе Италију; али је с једне стране он тако тај савез схваћао и тумачио, да су противу тога његова схваћања и тумачења отворено протестирали остала два савезника; а с друге стране опет свеће наглашавао, да је главни задатак новог кабинета уважање економије у државном буџету, у коме је највиши удар дао италијанскијем финансијама војени буџет, што је била пужна пошљедница пристајања Италије уз тројни савез. Осим тога нови италијански кабинет у главној тежњи својој, да поправи државне финансије, одма је стао радити, да се приближи Француској, да склопи с њом повољан трговачки уговор. По бар листови париски отворено су у Рим поручивали, да се Италија не нада никаквој користи од Француске, докле се не опрости сасвијем тројног савеза.

То питање о положају Италије према тројном савезу, на ушљед тога и у опће о тројном савезу, није отада слазило с дневног реда особито њемачке и француске штампе; а у пошљедње доба још се више то питање претреса, особито од како се пропало глас, да је тројни савез поновљен, пристајањем Италије на нов рок од пет година. О томе обновљењу вели се, да је Њемачка хтјела просто да се рок продужи, на што није хтјела пристати ни Италија ни Аустрија. По досадашњем уговору Италија је била дужна, како се у Француској мисли, — јер тај уговор још лежи под печатом тајне — да војује уз Њемачку противу Француске не само у случају да Француска нападне на Њемачку, него и ако Њемачка започне офанзивни рат противу Француске. На ову пошљедњу обвезу, веле да Ди-Рудинијесу хтјело пристати, него само на прву, т. ј. да Италија помаже Њемачкој ако њу Француска нападне. Даље се тврди, да су савезници за вријеме ослободили

Италију од дужности ратних припрема, и да су јој гарантирали обезбјеђење њених интереса на средиземном мору. По једној верзији Италија разумијева под свијем интересима, да Француска не заузме Триполи; по другој, сама би хтјела да заузме ову турску област.

На ове гласове о обновљеном савезу *Новоје Времје* мисли, ако је збиља савез обновљен, да ће се обистинити сва она нагађивања односно Ди-Рудинијевих захтјева, те тијем да ће савез изгубити свој пређашњи значај међународног удружења, опасног за јевропски мир већ самијем својим битисањем. Но црноградски лист тврди да може да повјерује, да су у Берлину пристали добровољно на уступку, коју је захтјевала Италија. „Ако је њемачка влада збиља на њу пристала, то је учинила од страха, да Италија не изађе сасвијем из тројног савеза, па да се Њемачка не нађе опет пред *ратом на два фронта* са самом Аустро-Угарском, која јој не може бити од велике помоћи у рату са Француском.“

Велика листава ипак говоре о обновљеном уговору, као о свршеној ствари, па су неки хтјели да од тројног савеза учине четворни, уводећи и Инглишу у савез; али Фургесонова изјава у парламенту, коју нам је у пошљедњем броју дошло брзојав из Лондона као да то нагађање пориче.

При томе значајно је, што је творач тројног савеза, Књаз Бисмарк, противан данашњој фази истог уговора. Штитајући бројни међународни Књаза Радзивила и војводу Ратибора, све више подиже главу, и позива Цара да Русији понуди *вијели лист* односно Балкана са Босном и Херцеговином; а да би се обезбједило од стране Аустрије и Италије, да осује нову краљевину из Тирола и Тријешћа са једнијем њемачкијем принцом на челу. Пруси, који тоје традиционално уважавале руског пријатељства и мржњу против Аустрије, тијем би очевидно хтјели у исто доба и да стану на пут савезу француско-рускоме.

Ето, у таквијем се приликама објавља тај у олабављени тројни савез!

У Њемачкој је на дневном реду питање „хљеба“, који је веома покупио ушљед велике постојеће увозне царине на жито, и рђавијех изгледа на овогодишњу љетину. За то је сиромашниј сталеж, особито раднички, тражио, да се привремено укине, или барем спусти царина на жито. Но у пруској заступничкој кући 20 маја (1 јуна) њемачки државни канцелар Каприви изјавио је, да влада не може пристати ни на спуштање а камо ли на укидање житне царине. Он је рекао, да нема никакве опасности, да би могла наступити оскудица у житу, пошто су се изгледи на жетву знатно побољшали. У Њемачкој ће бити љетина средња, која не допушта, да се бојимо од глади. Вијести о љетини у Аустро-Угарској сличне су нашим; а у Русији ако буде жетва на сјеверу мање повољна, у средњој и јужној Русији биће знатно боља, дочим ће сјеверна Америка и источна Индија имати врло добру љетину. Да је с разнијех страна у путу жито за Њемачку, и да ће за коју недељу већ ту бити жито из источне Индије. Па — даље је образложио генерал Каприви владину одлуку, — ако би се царина снизила или укинула, добило би само иностранство, гдје је већ цијена житу повишена. Па ни трговачко-политички разлози то не допуштају. У осталом,

њемачки канцелар признаје, да су се владе сложиле, да у трговачкијем уговорима установе нижу царину на жито; по нијесу намјерне, да прихвате систем слободне трговине.

О овој владиној изјави очекује се жестока дебата у заступничкој кући. Међу тијем започела је већ агитација противу владине одлуке. На једноме скупу бирача у самом Берлину заступник Шахтиске казао је, да њемачки народ, који на годину тропи 6 милиона тонелата жита, плаћа држави 300 милиона марака, пошто је царина на једну тонелату жита 50 марака. *Фолксцај* пак позивље, да се чине преставке на Цара, да се царина суспендира.

Ову изјаву владину тумаче као уступку књазу Бисмарку, који је објавио отворено рат противу новог аустро-угарско-њемачког трговачког уговора због снижене увозне царине на жито; но књаз Бисмарк противан је овоме снижењу, јер у њему гледа слабост Њемачке према Аустро-Угарској; с тога је врло вјероватније да генерал Каприви хоће да ублажи ову Бисмаркову противност, потакнутијем преговорима о њемачко-руском трговачком уговору, о којима су толико у пошљедње вријеме листови говорили, и који нимало нијесу мли били у Бечу и Пешти, јер такав уговор одузео би сву корист, што пружа Аустро-Угарској склоњени трговачки уговор аустро-угарско-њемачки, пошто би руско жито имало првенство пред аустро-угарским на њемачкијем пазарима.

поменути трговачки уговор са Аустро-угарском у њемачком парламенту, значајан је закључак велике народно-либералне странке, да је слободно свакоме њеноме члану заш или противу њега гласовати; што се има узети као успјех Бисмарков противу истог уговора, и што су такођер осудили бечко-пештански листови.

ПРЕГЛЕД ЛИСТОВА.

Новоје Времје од 15 маја доноси овај значајни чланак односно данашње међународне ситуације:

Њемачки министар унутрашњих дјела г. фон Бетихер рекао је на изложби у Штралеунди, да је „политичко небо чисто“, и да нема никакве оправданог повода распри са Њемачком, која са своје стране неће никада никакву распу распрости. Ми смо готови признати истинитост ових изјава г. Бетихера. На политичком хоризонту Јевропе збиља не може се опазити у овом часу никаквих „кријих тачака“. Но ипак могло би се поставити питање, да ли је г. Бетихер право одредјило данашњи положај јевропских повода, истичући „чистоту политичкога неба“ у искључивој зависности данашњега мирољубија Њемачке и у непостојању „оправданих повода“ распри ма кога било са Њемачком? Нама се чини да су узроци данашње обезбјеђености јевропског мира нешто више многобројни и разноврени, него ли што их је изложио штралеундски оратор. Кад би се све ограничавало на томе, што Њемачка нема повода, да се завађа с другим државама, и у томе што се она одлучила, да не започиње такве распри, онда би било немогуће да ко други наруши мир, нити би могло бити рата без саучешћа Њемачке. Свијема добро позната политика Књаза Бисмарка створила је у Јевропи такву ситуацију, која приморава Њемачку, да буде увијек готова, да се умијеша у Јевропске распри, и које она не потиче, нити су противу ње потакнуте. Тројни савез учинио је берлински кабинет солидарнијем с оном великом државом, која као да је одрећена, да наруши јевропски мир. Сви признају једногласно, да једини повод томе нарушењу може бити у данашње доба стање ствари на Балкану — а та је стање дјело рука Аустро-Угарске. Њемачка влада томе је

стању одавна могла учинити крај. давши на знање у Бечу своју тврду одлуку, не само не потицати тамошње жеље на рачун Балкана, него им и на пут стати. Она то није учинила из рачуна, о ком ми не можемо данас говорити. Резултат је тај, што ће Аустро-Угарска принудити Русију, да узме у заштиту своје интересе на јевропском истоку, и тај час ће се појавити неизбежност јевропског рата, и то не претог него „рата на два фронта“, о ком је толико пута говорио покојни Молте у њемачком парламенту. — Јевропски је мир осигуран и небо је политичко чисто не само што Њемачка не хоће рата, него још и што Русија са своје стране искрено жели мира и тврдо се рјешила држати политике основане на тој жељи до тога дана, докле јој то уздонуштају њезини интереси и њезино државно достојанство. Што више, може се слободно рећи, да тако не ради наша отаџбина, данашње мирољубиве њемачке, које за сада захтијева унутрашње стање царевине, не би могло јамчити, да се на политичком небу неће брзо појавити која „црна тачка“, што више и права страховита туча.

Петроградски Свијет нише поводом зулума арнаутскијех у Старој Србији:

Призрен је негда био средиштем српског царства. Град и околина му туни су предајала српске старине и српске славе. Владале Туреке било је фатално особито за Стару Србију. Докле данашња крајевина није постојала, или је била слабијом њажевиниом, може се разумјети што Срби племићки нијесу могли ништа учинити у одбрану Старо-Срба, али сада кад је српска крајевина ушла у састав јевропскијех држава и у политичкој системи њиховој стоји између Русије и Аустрије, наводећи у томе извор снаге и живота, могла би у својој делокругу радити већом енергијом и већом ефикасношћу.

Не знамо можели Србија хладнокрвно гледати, како из Старе Србије прогоне Србе и тијем за вагда одузимају могућност у будућности сјединити Србију са њезином природном покрајином. Кад би српска влада рјешителније поступила, у Старој Србији прије би се поредак установио. Србија би могла данас, вјеројатном надом у сусјед, пријетити, да ће Стару Србију заузети, да је уреди, као што је Аустрија заузела Босну. Ако је Принц Фердинанд у Бугарској заузео престо и на њему сједи некажењем, јер Русији није војевати с Аустријом за Фердинанда бугарскога, то би исто тако могли Срби заузети Призрен, као што је Фердинанд заузео Софију. *Ирландски гласник* каже, да је у Србији обзиром зулума и чеда под турском владом, и ако Срби то прије не учине, то ће учинити Аустријанци.

Новосадски Браник од 23 маја доноси шљедели чланак под насловом „Савез западних сила“:

Савез између Ауст. Угарске, Њемачке и Италије мало се раскламитао, јер се приближује вријеме, кад итиче рок, до кој је склопљен савез између Аустро-Угарске и Њемачке с једне стране и Италије с друге стране. Рок итиче, али ми не видимо, да се озбиљно ради на томе, да се исти обнови; шта више рекли би, као што увјеравају страни листови: да се на старом основу неће ни обновити, јер на те неће да пристане Италија, која стезе под финансијским теретима, које је на њу навалио тај савез. Ако је вјеровати тим вјестима, онда ће Италија само тако обновити досадашњи савез, да јој се допусте смањити војску и да јој друге савезнице гарантују њене интересе у средиз. мору.

У овом захтјеви најбоље се огледа чврстина савеза западних сила! Италија дакле хоће да ужива већа права, а да има мање дужности у том савезу! Но могу ли друге двије силе пригати на овај услов? Имеју ли они рачуна да подупиру једну државу, која више тражи, него што је у стању дати? Шта се тиче Њемачке и Аустро-Угарске, да ли ће Италија бити у средиземном мору потицета од Француске или које друге државе? Но будимо праведни. Да ли и Италија има интереса, да подупиру друге силе против Русије? Или шта јој је скривила Русија, те да би имала разлога и повода, да јој се свети? На посљетку да ли Италија има интереса, да Њемачку подупиру против Француске?

Све су ово спорне тачке, које се морају предходно расправити, прије него што се рјешит главно питање. И кад се хладнокрво осврнемо на цијелу ову ствар видјећемо, да добијемо само негативан, одговор. А то је најбољи доказ, како је савез западних земаља по унутрашњој свези својој врло лабав, и са свим одговара оној главној мисли Бисмарковој, који је овај савез склопио само за то да у њему за своју државу лови што веће пробитке. Тај савез склопљен је, да у њему савезнице траже своје засебне интересе и да се користе јачином других.

Савез, који је на тако слабама,

не може бити дуга вијека, с тога и видимо, да се непрекидно стрепи за његов живот.

У Италији јавно мњење све више диже главу против овог савеза, који је по њу, као што њихови листови тврде — само терет. „Шта ми тражимо од Русије?“ — тако се с јаким нагласком питају италијански листови. Крипе је данас омрзнута особа у Италији и Рудини мора да се чува, да не пође трагом његовим, ако неће да га задеси иста судба.

А зар је савез Њемачке народима у Аустро-Угарској милији? Који народ у овој монархији, осим уставовјерних и претјераних Нијемаца, воле Пруссе? И сами Мадари тешином срцем пошли су за Њемачком, јер би хтјели да преглезу Москова; али им Прусси нијесу мили. Остали народи стоје са својим симпатијама на страни Француске, па чак и Пољаци, који иначе мрзе Русе. Може се слободно рећи, да је гроф Андраши, заведен Бисмарком, ек ошно савез с Њемачком, против воље и жеље већине народа аустро-угарских.

Те симпатије и антипатије нијесу скривене. Ево како су Чеси у Прагу дочекали француске ђаке, који су сад дошли да посјете изложбу и да учествују при осветљењу заставе чешкога ђачког друштва „Славије.“ Народ је те француске ђаке поздрављао сваком приликом с највећим одушевљењем. Сви чешки говорници, који се ређали на чешком и француском језику, изјављивали су своје симпатије за Француску. Жеље су да буде та свеза од јаке и од оштре користи. На посљетку се била и полиција умјешала и чешким и француским ђацима забранила је, да учествују у свечаном походу. Али за то су се Чеси са својим гостима осветили на Софијином острву. Ту је петнаест пута пјевана маршељака, а Французи су омет пјевали: „Хеј Словени!“ Ту је било преко 4000 хиљада људи. Кад је један француски ђак уквцао ексер у дрво, на ком је прикована застава чешка, и кад је нагласио заједницу, која Чехе везује за Француску — одушевљењу не би краја. „Живијела Француска!“ — орло се из грла ватрених и одушевљених потомака Кишикинских!

Гдје се народи посредно тако јасно изражавају против савеза с Њемачком, ту је тешко одржати хармонију. Њемачка мора презати, кад види, да гроф Андраши у своје вријеме није имао у виду све народе ове монархије.

Ми смо хтјели да изнесемо оне опасности, које пријете савезу западних сила и његовом продужењу. Та је опасност очигледна, а по нашу монархију нарочито велика. Италија зазира од толиког терета, народи ове монархије стрепе од притиска Њемачке, живот ојој свези, која је не природна.

Не би ли по интересе наше укупне монархије много боље било, да се тих неприродних свеза отресемо и да потражимо оцу потпору, која ће нам бити сигурна јача и трајнија? Не би згорел било да се гонопа на бечком „балилацу“ о томе мало размисле.

РУСИЈА И ЈЕВРОПА *)

Тако се зове једна књига што је скоро свијета угледала у Француској.

Њен писац Гастон Салва немоа разложито доказује, да између свих јевропских држава само једна Русија може улијевати Француској повјерење и симпатију, и Француска само од ње једине може очекивати потпору у критичним приликама. А Русија омет, окружена са свих страна непријатељима, може рачунати само на Француску. Француска, која сваки час очекује рат од стране држава тројнога савеза а која гаји повјерење само сирам велике и богате Русије, вољна је иравно, да својим капиталима снабде Русију, затворивши француске кесе пред државама тројнога савеза. Русија је богатија од осталих држава и од свију је најмање дужна. (У Русији пада на једну душу свега 87 динара државнога дуга, док у Њемачкој пада 212, у Аустрији 323, а у Италији 400 динара.) Русија би могла узамјени од Француске 30 милијарда, па би тек онда била дужна онако као Италија. Будућност припада Русији. Француској је потребна Русија тако исто, као што је и Русији потребна Француска.

Против Русије и Француске склоњена је огромна завјера. Њемачка хоће да приграби себи њихове вајкадашње области, Инглеска хоће насеобине, Италија — све остало. Само узамјаним напорима могу Француска и Русија отклонити опште поробљавање читаве Јевропе.

Салва с разлогом напомиње да је Француска почела последи 1870 године нагињати к Русији, да је то нагињање потекло од стране свега францускога народа а не од владе, да је било инетиктивно и у исти мах с пуно свијести, да је чисто нека невидљива, тајанствена сила поврнула у критичном часу сав француски народ и показала му снагу у Русији.

Покрет дакле постоји и веома је јак,

*) La Russie et l'Europe, par Gaston Salvat. Née, J. Veit et Cie, 1891.

али како да се употреби, шта ваља учинити те да тај покрет даде шахмат свога ефекта? То је посао владе Француске. Слушајући неодољиву вољу народну, влада ће умјети да се користи овим покретом на добро Француске. А ако то не буде — онда је свршила и Француска и сва слободна Јевропа. Мјесто ње завладаће пруска солдачина, а за њом ће доћи азијски таласи те збрисати с лица земље и посљедње трагове јевропске цивилизације.

Салва говори о кнезу Бисмарку нештедице. Он без икака околишења назива његову политику преступничком и приписује јој савјет Макијавелијев који је рекао: ако ма која држава почне тежити за свјетском влашћу, онда се остале државе морају здружити, да заједничком снагом учине крај таким тежњама. Тројни савез приповједа много о миру. Али ако тај савез хтједне рата, наћи ће се у Француске и Русије довољно снаге, да га нагнају да се одиста брине о миру.

Салва мисли, да се „лига мира“ може нагнати да остане у границама мировања, и да није чак ни потребно скланати тога ради формални француски руски савез. Кад савез буде потребан, он ће се и формално склопити. Углављивати сад формални уговор о савезу било би чак и штетно, јер би се баш тим учврстиле разлабањене везе које још држе „лигу мира“.

Сам кнез Бисмарк у свом писму, које је писао Мацинију, растумачио је врло криво, шта је природни савез. И баш такав савез, не савез на хартији него истински и чврст савез, здружује Русију с Француском. Бисмаркови органи покушавају да омету француско руско зближење, наводећи разлику језика, обичаја, систем владавине. Али је баш сам Бисмарк са свим разложито рекао, да у посљу политичких савеза стоји на првом мјесту интерес, а све друго да је од узредна значаја.

Салва напомиње, како је Ришеље у своје вријеме, кад је аустриј ки дом пријетно Француској, склопио савез с Турском. Сад Француској пријети Њемачка, и кад би сад Ришеље устао из гроба, а у Русији био Петар Велики, њих двојица не би ништа боље смислили, него да склопе чврст савез против заједничкога непријатеља. Зар Наполеон Први који је петакнуо дрску мисао о подјели Јевропе међу Француском и Русијом, није био такође претеча француско-рускога савеза?

Не кемо се заустављати код осталих аргумената, које наводи Салва у прилог француско-руског савезу. Казаћемо само још двије три ријечи о његовим последњим закључцима. Он мисли, да је само Провиђење одредило Русији особиту улогу. Та рата с народима источним, али не путем рата него мирним начинима. Тим ће путем бити расправљено у исти мах и социјално питање које задаје ужас западној Јевропи. С. Н.

ДОПИСИ.

Цирих, 20 априла. —

У јануару, мјесecu текуће године, основали су Срби и Српкиње у Цириху српско ђачко друштво „Задруга“ *) са задатком узамјаног упознавања свију Срба (без разлике вјере) у Цириху и његовој околини, и међусобног обавјештања у разним књижевним, друштвеним и научним питањима.

Од 31-ог јануара до 11-ог априла друштво је имало 7 састанка, на којима је Г. Б. Банковић читао превод „Мојсеј и Дирвин“ од Додел Порта, а поједини су чланови том приликом изказивали своје мишљење о дјелу.

Преводилац је ово дјело покљонио друштву, што је са хвалом примљено.

Друштво је ступило у везу са свима словенским и страним друштвима у Цириху.

У току свога рада, имајући на уму нарочиту дужност, коју има српска омладина на страни сирам свога народа, друштво је измијенило своја правила, ставив себи у задатак, сем напријед реченог, још и „упознавање страног свијета са српском историјом, науком, и књижевношћу.“

Овај задатак друштво мисли да постигне, измеђ осталог, држањем предавања, говором на забавама, и стављањем своје књижице на расположење и употребу страним друштвима у Цириху и личностама, које се интересују српским стварима.

Да би друштво, што подупије и боље одговорило својој задатку, потребно му је да има што боље уређену књижицу.

Ако код српских књижевника буде добре воље — нарочито код оних, који су о српским стварима писали на страним језицима — те нам своја дјела подаре, да тако увећану и обогаћену књижицу можемо ставити на расположење и употребу лицима и друштвима, који се баве науком, смислито тврдити, да ћемо на упознавању српског народа, његове историје

*) Још 1876 год. основано је одје друштво „Задруга“ чији су чланови били: Г. Др. Лава Пачу, Г. Др. Марк Леко, Г. Н. Манојловић и други, сада живи, Срби. Посље српско-бугарског рата чланови „Задруге“ основаше са Бугарима: „Срп. Бл. друштво Балк. конфедерацију“ које прошле године Бугари растурише.

књижевности и његових права, моћи доста учинити.

Ми познајемо материјално стање већине наших књижевника, те их неби смјели ни молити за њихова цијењена дјела, кад неби знали, да су они не само српски књижевници, но и српски родољуби. То нам улива наду, да ће наша молба код њих одзива наћи и да ће нас они драговољно помоћи.

Но не само књижевнике, него и сваког брата Србина и сестру Српкињу молимо, да нам помогну у остварењу нашег задатка.

Бићемо веома захвални и онима, који наше друштво материјално помогну, било добровољним прилозима, било уписом у чланство.

Нијесмо рекли ни једну ријеч о користи нашег друштва за српску идеју. Држамо, да то није потребно.

На сваки начин сваки је у то увјерен. Јер, упознати стран свијет са великим дјелима српског народа, не само у јунаштву, него и у књижевности и науци, не само у садашњости, нег и у прошлости; значи показати да је српски народ увијек имао у себи животне снаге, да се бори за своју слободу и самосталност и да је увијек тежио, да ни у чему не изостане иза културних народа — значи, с једне стране оправдати симпатије племенитих људи и народа, а с друге стране, показати, колико су неправедни они, који у великој и вјеровној борби српског народа, за ослобођење и уједињење стоје на страни његових непријатеља или су сирам те јуначке борбе равнодушни, и ако је српски народ пролио море крви — не само у одбрану своје слободе и народности, по и у одбрану јевропске цивилизације.

Да нам није потребно нарочито говорити о користи друштва „За руге“, даје нам повода и то, што је друштво у самомо почетку стекло у српском народу, који обилази не само великијем јунацима, но и племенитим добротворима, врлих помагача, који увијајући значај друштва, притеклоше му у помоћ. Тако:

Г. Војидар Теловић трг. из Биограда уписао се за члана утемељача и дао још 5 дин. добровољног прилога. Г-ђа Лина Зета уписала се за члана помагача. Г. Лајош Валошер — Буњевац дил. инжињер у Суботици дао је добровољна прилога 15 д. Госп. Стев. Манојловић дил. инжињер у Србобрану у много прилика помогао је друштву са омањим новчаним прилозима. Господин Лука Пиштелић из Подгорице претплатио је за друштво „Задруга“ лист „Босанску Вилу.“

У друштвене добротворе долази Г. Општине, који је са његових заслуга за „Задругу“ изабрап за почасног члана.

Уредништво: „Просвјетног Гласника“, „Наставника“, „Српских Новина“, „Велике Србије“, „Српског Гласа“, „Србобрана“, „Бачванина“, и „Гласа Црногорца“, сладе су бесплатно своје листове друштву, по чему им, као и горе именованим добротворима изјављујемо најтоплију благодарност.

Ко хоће, да се упише за члана утемељача „Задруге“ треба да плати једном за свагда 25 дин. Редовни чланови плаћају 2 дин. мјесечно, а помажући 6 дин. за пола године.

Сва пошиљања треба упућивати на адресу: „Verein der Serbischen Studenten „Zadruga“ zur Plate. Fluntern. Zürich.

Поптовани Господине уреднице примите увјерење нашег особитог поштована.

Пословођ Пресјед. друштва
Д. Маленћева „Задруге“
М. Трифковић.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ.

Цетиње, 31 маја.

(Повратак Његова Височанства.)

Његово Височанство наш Господар Књаз Никола пристио је здраво на Цетиње у понедељник са Њиховијем Свјетлостима Књазом Мирком, Књагињом Ксепијом, и Књагињом Јеленом Карађорђевићевом. Његово Височанство кренуло је у истак вечер из Париза, па је преко Барија стигао под Котор нарочитијем парабродом угарског друштва Адрије у понедељник у јутро. У недјељу вечер изапао Му је на сустрет на Његуше Њег. Свјет. Књаз Нашљедник Данило са г. Вој. Петром Вукотићем и с пратњом. Њ. Височанство дочекало је грађанство на улазак у варош и поздравило одушевљенијем усклицима, а државни великодостојници са Његовијем Високопреосвештенством госп. Митрополитом Митрофаном пред Свјетлијем Двором. Уз то су звона по цетињскијем црквама звонила и тонови са табле пуцали. Његово Височанство обрадовао

је свој народ најприје ведријем својим челом, на радоснијем гласом: „Књагиња је, Богу фала, боље!“ Његово Височанство није могло радоснијем гласом Црну Гору обрадовати.

(Заступник Француске Републике) при нашем Владачком Двору, госп. министар Граф Амело од Шају при- си- нио је са својом госпођом Графи- цом прошле ноћи из Дубровника у нашу средину, гдје ће се стално на- станити. Г. министар је на ту сврху унапријед најмио и уредно згодан стан. Добро нам дошао!

(Успомена граховске побједџе.) обављена је на Спасов-дан парастосом у катедралној цркви цетињскога манастира за упокој погинулијех јунака на овом славном бојишту, у присуству Његова Височанства Књаза Николе, са свијем одраслијем члановима вла- дџућег Дома. и свијех државнијех велико-достојника са чиновничтвом у пуној паради, и мноштва побожног грађан- ства. О знаменитости даја говоримо на првом мјесту.

(Г. проф. А. Л. Петров), доцент са Пе- троградског универзитета, који путује по словенском свијету ради проучава- ња словенскијех језика, стигао је у очи Спасов-дана на Цетиње из Хер- цеговине преко Никшића и Миркове Вароши. С њим је путовао до ове пошљедње вароши и Царско-руски кон- суо у Сарајеву г. Вакуници, нарочито да посети дукљанске ископине, одакле се на своје мјесто истијем путем по- вратио. Г. проф. Петров бавиће се који дан у нашој средини.

(Бачка престава у Зетском Дому.) У очи Спасов-дани у славу побједџе граховачке наши ђаци Богословско- Учитељске Школе престаљали су по други пут „Хајдуке“ Стерије. Прије престаље ђаци наше гимназије под у- правом г. проф. Толинџера отијевали су народну химну, а између чинова престаље неколико пјесама врло лије- пијем успјехом; и престава је у опће доста добра испала. Његово Височан- ство Књаз Никола са Његовом Свјет- лости Књазом Данилом извољили су удостојити престаљу својим присуством до свршетка.

— Пишу нам с Његуша: Господин Каменко Јовановић, књиџар из Павчева, прошао је преко Његуша на Цетиње. При поласку извољило је уручити учитељу 5 ф. в. вр. да их подијели међу 5 најсиромаш- нијех ученика, што је овај и учинио по жељи племенитог дародаваца, којему, од стране обдарених ученика нека је хвала.

— Пишу нам из Мркојевића: Г. г. Зенил-бег, окружни капетан бар- ски и Али-бег, почасни ађутант Његова Височанства Господара, будући позвати овдје неки дан као гости у једној муха- меданској кући извољило посетити овдашњу школу и подарити ње васпитанике, побуђи вајући ђецу на учење и уредно похађање. Ова лијепи чин мухамеданскијех првака заслужује похвале тијем више што се школа овђе с великим трудом одомаћивати почиње. А један добар примјер од стране њи- хових једноверних првака много може по- моћи. На зато управа Мркојевићке школе налази се побуђена овим путем изавити г. г. Зенил-бегу и Али-бегу најјердачнију благодарност.

(Ријетка старост) Од г. др. П. Ми- дљанића примилисмо ову биљешку: У нашу државну болницу ступило је на лијечење чељадџе са годинама, у којима се обично више не тражи ништа, осим вјечитог мира. Маре Булатовића, рођена Дедића, из Ко- лашинских Поља тврди са унуцима, који су је довели, да има 106 година. Но суде- ћи по причању о главнијим, њој савремен- ним догађајима, она ће имати околу 100 година, јер се већ била родила кад су се Требјешани под Мином Лазаревићем у Ускоке, у Љивинта доселили (1792 г.), имала дјецу кад је Делибаша на Морачу ударао (1820), а већ била удовица кад је погинуо Смаилаџа Ченгић (1840). Старица је још здравог разума и доста се добро држи. Учињена јој је операција катаракте и она је очима прогледала. Подобна ријет- ка болесница, свакако млађа од ове, могла се видјети 1884 г. у Паризу у клиници проф. Галезовског, која слушаоцима при- чаше, да је упамтила кад су Робеспијера на гилотину повели (1794).

Књижевност, умјетност и просвјета.

(Књижевни Огласи.) — У краљевск. срп. држ. штампарији у Биограду штампане су српске народне пјесме, скупио их и на

свијет издао Вук Стеф. Караџић, књиџа прва, у којој су различне женске пјесме. Државно издање. Цијена: у фином повезу комад 4 дин., у меком повезу 3 дин. могу се добити у свима државним књиџар- ницама у Краљевини Србији

Напомена: Одбор за издање Ву- кових списа одлучио је, да се при издавању народних пјесама држи реда којим их је Вук издавао, за то је ово прва књиџа, а она прва књиџа што је изашла 1887 има се сматрати за другу, за овом ће ући у штампу трећа, и т. д.

— Примили смо из Н. Сада књиџу под насловом:

ИЗ ЦРНЕ ГОРЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

успомене војевања за народно осло- бођење 1876.

(Са тридест и двије слике)

Написао **А. Пајевић.**

Садржина књиџе: I. од Трета до бокенског Котора. II. По дана у Котру. III. Из Котора преко Његуша на Цетиње. IV. Како је Цетиње постало црногорска престоница. V. На Цетињу пред огласом рата с Турцима 1876. VI. Са Цетиња преко Његуша у Котор. VII. Из Котора у Рисан, и по дана у њему. VIII. Из Рисна преко Кривошија на Грахово. IX. Једна ноћ на Грахову у Црној Гори. X. Са Грахова преко Величка града на Црну Кук. XI. Дан и по на Црноме Куку у Херцеговини. XII. Два дана на Гатачким степенима у Херцеговини. XIII. У догору више куле Ченгића Дедаге у Гацком. XIV. У догору црногорском на пољу Невесињу у Херцеговини. XV. У главном црногорском догору под „Бабом“ у Херцеговини. XVI. На Корита у главном стану црногорске војске у Херцеговини. XVII. Са Корита у село Врбиче под Вучијим долом. XVIII. Битка на Вучјем Доду под Биљем. XIX. У главном стану црногорске војске на Дубоком Доду. XX. У главном стану црно- горске војске на Пилатовцу. XXI. Осам дана на Обљају, граници Вањана. XXII. По други пут на Гатачком пољу у догору. XXIII. „Шенатека“ трнеза у догору црно- горске војске. XXIV. „Црвени крст“ у црногорској војсци кроз Херцеговину. XXV. Положај црногорске војске у Херцеговини. XXVI. Из Херцеговине у Црну Гору. 3—5. Августа. XXVII. Манастир Острог у Црној Гори. XXVIII. Двије неђеље дана на Даниловом граду и Орја Луци. XXIX. Битка на Фундини у Кучима 2. Августа 1876. XXX. Са Орја-Луке на Куче Дре- каловиће. XXXI. Битка под Рогаме у Пинерима 25. Авг. 1876. XXXII. Ноћ после битке под Рогаме у Пинерима. XXXIII. Јутро после битке под Рогаме у Пинерима. XXXIV. Мој полазак из догора и опростја пред Књазом. XXXV. На Црнојевића Ријеци у Црној Гори XXXVI. Онет на Цетињу неколико дана у повратку. XXXVII. Цртице о животу женскиња у Црној Гори.

Слике у овој књиџи: Насловна слика: Књаз Никола I. Петровић Његош. 1. Варош Сиљег у Далмацији, са изгледом на море. 2. Диоклецијанова палата у Сиљету. 3. Дубровник. 4. Главна улица у Дубров- нику. 5. „Вериге“ у Заливу Боко-Которском. 6. Котор. 7. Црногорка на пазару у Котору. 8. Црногорке гоне стоку и посе дрва на пазару у Котору. 9. Црногорско дјевојче на Његу- шима. 10. Црногорско момче на Његушима. 11. Стари манастир. — задужбина Ивана Црнојевића. 12. Стари Палац („Виљарда“) владике Петра II. — данас Богословија са гимназијом. 13. Нови Дворац Књаза Николе на Цетињу. 14. Поглед на варош Цетиње од Бања. 15. Чланови руског „Црквеног Крета“ на Цетињу. 16. Црногорке на пазару цетињском. 17. Перјаници Књаза Ни- коле. 18. Херцеговачко робље са својим малом сизаци у Рисан. 19. Кривошије у заједи на јуначком збору и договору. 20. Кула Дедаге Ченгића у Гацку. 21. По- Богдан Зимонић, војвода гатачки. 22. Кула бегова Љубовића у Херцеговини. 23. Вој- вода Петар Стеванов Вукотић. 24. Војвода Пеко Павловић. 25. Манастир Острог у Црној Гори. 26. Војвода Боџо Петровић Његош. 27. Војвода Марко Миланов. 28. Црногорска дјевојка, из ријечке нахије. 29. Црногорац, момак из ријечке нахије. 30. Варош Црнојевића Ријека у Црној Гори. 31. Сретна црногорска породица на дому својем. 32. Тужбалице или покајнице кроз Црну Гору.

Књиџа је штампана на мањој 8-ни, врло лијепе углађене хартије, има равно 26 штампаних табака или 456 страна, а цијена јој је један ф. 20 новч. Ко поручи најмање десет комада, добија књиџу за 80 новч. комад. Нарудбине ваља упућивати. Издавалац штампарији А. Паје- вића, у Новоме Саду.

(Друштво Св. Саве.) Многа родољубива дјела и пријатељи Друштва Св. Саве, послали су „Одбору за прикуњање упо- требљених поштанских марака и дописних карата“ по изјесан број таквих марака, на што им поменути одбор и зјаваљује вајтотплију захвалност, молећи и

их, да и у будуће тако чине и не забораве патриотско Друштво Св. Саве.

Поред захвалности своје, одбор је и сваког оног, који је послао више од 500 ком. употребљ. марака уврстио у редовне чланове Друштва Св. Саве за год. 1890 и послао им друштвена издања. Они пак приложници, који су послали одбору преко 500 к. употребљ. марака, а књиџе друштвене још ни до данас добијели нијесу, нека се што прије јаве помен. одбору и означе тачно своју адресу, како би им се накнадно могле књиџе послати.

„Одбор за прикуњање пошт. марака и допис. карата“ обраћа се на ново свима пријатељима друштвеним, а нарочито родољубивим Српцима и Српкињама, да се и ове године својски заузму око при- куњања употребљ. марака и дописних карата балканских држава, на да их приложе Друштву Св. Саве, како би тиме обновили редовно чланство за ову, 1891 годину.

Овом приликом јавља се свима прикуњањима да добро пазе при скидању марака са писма, да оне „рецо“ не повриједџе, јер се само такве и чисте марке могу корисно употребити. Најбеље је да се марке никога и не скидају са куверта, него тако сасијенају маказама, да око сваке марке остане од куверта по пола сантиметра у наоколо

Биоград, 28 априла 1891 год.

Председник одбора

за прикуњање употребљ. пошт.

марака и допис. карата,

Ђока Миловановић.

У исто доба исти одбор издао је шведски позив: Драга дјечице! Добри Српчићи и Српкињице!

Ви сте много и много пута чули за име дичнога пастира и просветитеља српскога, Светога Саву. Ви сваки дан гледате из скрамија ваших благо и божанско лице његово, а сваке године, о празнику Светога Саве, када га славите, кад му старији ваши колач режу и кољиво преливају, — ви му из дубине ваших млађаних груди кличете красну српску пјесму:

„Укликнумо с љубављу

„Светитељу Сави!“

Да; ви му кличете, ви му „с љубављу“ кличете, јер су дјела његова одиста доста достојна наше љубави, нашега поштовања, наше захвалности. Али није довољно да се само „с љубављу“ сјећате узорних дјела његових, но треба на њих и да се угледате и да се старате, да она у вашим млађаним срцима захвате чврста коријена. Љубав, поштовање и захвалност дивни су цвјетићи, који само у племенитим срцима успијевају и цвате, али и те њежне цвјетиће ваља заљубити свјезким трудом и угледанем на оне поносите узоре које љубимо и поштујемо.

Ево драга дјечице, ми хоћемо да вам пружимо прилику, да се и ви, мали и нејакви, одужите по могућству божанској упомени првога просветитеља српскога, кога су бијесни варвари из објести због његовога истинскога слова на гломачи мртва сажегли. Хоћемо да вам пружимо прилику да и ви се наше стране потпо- мognете велико дјело, које је божански пастир отпочео, а којећете ви, када станете на снагу, ако даде Бог и ерећа јуначка, дочети! Тада ћете се ви, драга дјечице, као већ изјежбани борци уврстити у редове наше врле браће, на Његе туђи јуначки бој за славу васколикога Српства!

Дакле, драга дјечице, ви често скидате са писма поштанске марке на их лијепите у књиџе и сиграете се њима, да их послије некога времена испијенате и баците. Немојте тако чинити, јер Друштво, које носи име нашега просветитеља Светога Саве, могло би прикуњањем тих страних марака много штошта лијепо и племенито да учини. Ви не вјерујете, али покушајте само на Његе се увјерити. Скупљајте марке, на их предајте нашим наставницима, а ови ће их онет нама шиљати. Ми ћемо вам за то много, много корисних ствари написати и поклонити. А да би се ваше лијепо српско име и на даље чуло, и да би се и друга ваша мала браћа и ваше сеје на вас угледале, ми ћемо још и ово учинити: Ко од вас скупи пет стотина срби- јанских, или црногорских, или босанских или бугарских, или влашких, или турских поштан- ских марака, па их преко свога наставника амо нама у Биоград пошље, то ћемо ваљано српче уписати за члана друштва Све- тога Саве, па ћемо му све друш- твене књиџе на поклон шиљати. Помислите само, ви мали, на већ чланови једнога племенитог друштва, које носи име нашега првог и бесмртног просветитеља! То је за цијело нешто, тиме се можете пред сваки подчинити!

Дакле на посла Српчићи и Српкињице! Будите вриједни и заузимљиви, али при- томе не заборавите и на нашу књиџу и науку, јер ће Свети Сави примити у своје друштво само добре и ваљане ђаке.

Када научите наше школске задатке и када још поред тога прикупите за нас доста поштанских марака, онда погледајте на слику Светога Саве, па Његе виђети како вас ваш просветитељ и смјерни пастир благосиља својом светом десницом и како је његово светитељско лице озарено божан- ским лучама; — и тада му онет кликните тачно гласовито:

„Укликнумо с љубављу

„Светитељу Сави!“

Биоград, 28 априла 1891. год.

РАЗЛИЧИТО.

(Разбојнички нападај на Жељезницу.)

Између Цариграда и Дринопоља на- пали су прошле недјеље разбојници ек- спресни воз жељезнички, пошто су гвоз- дене пруге пореметили, тако да се воз морао зауставити. Разбојници су поробили путнике и неколицињу од њих заробили и собом у родонску гору одвели. Ту су били све сами Њемци и један Инглез, а зароб- лени су све сами Њемци, међу којима је био и банџир Израел из Берлина, кога су разбојници пустили, да пође донијети откуп, од 200.000 франака, што је и учинио, и већ су разбојници пустили на слободу све путнике. Вођа разбојнички је неки Атанас, Грк по народности, с његово дрзвостности познат у свој околици, о ком се мисли да је у пријатељскијем односима са некимем турским властима. Порта је обећала њемачком заступнику у Цариграду, да ће повести строгу истрагу.

(Прелаз у православје.) Читамо у петроградском „Свијету“: „Тридест

иљада амерџанскијех старокатолика из- јавили су рускоме епископу у С. Фран- џинку жељу да приме православје. Такођер стади су се сједињавати онет с правосла- вном црквом руски униоги, који су се из Галиције преселили у Америку. Први се повратио у православје о. Товт, настојатељ грчкоунитотске парохије у Минсаполису. Товт је свештеник из Угарске, човјек врло способан и образован. Недавно је послао неколико човјека, да купе прилоге за цркву. Кад су дошли у С. Франџинско код православнога епископа, он се много чудио, кад је чуо, да у Америци има рускијех униота. Епископ је даровао цркви у Ми- санполису крет од алата и евангелије, а о. Товту послао је друге дарове, и изра- зно им жељу, да посетити Минсаполис, у којој околици живи 30.000 старокатолика који прелазе у православје. Кад су за то чули у Минсаполису, сви руски униоти са својим парохом јавили су рускоме епископу да ће се они онет сјединити с правосла- вном црквом, и они су збиља данас пра- вославни“.

(Новој Ческој академији у Пра- гу) на дан свечаног отворења њезина поклопито је онет један неименовани добротвор 20.000 ф. — тако да ова ново уређена знањствена корпорација располаже већ годишњим дохотком од 80.000 ф. Утемељитељ ческе академије грађевни савјетник госп. Хлавка, спада међу најбо- гатије људе у Ческој. Говори се, да је грађама црква и палатах у Черновицам и Бечу стекао иметак од 15 милијунат форинтих, те да ће пошто нема дјече — послити његове смрти сав овај огромни иметак принасти ческој академији и ческој универзи. Сада кани саградити за сиромашне ђаке на прањким високим училишти- ма академичку кућу, у којој би бадава стано- вали и добивали потпуно обекрбу сви сиромашни ђаци високих школа. Госп. Хлавка има у Ческој неколико имањах, он је суносједником Лужанског шећерног завода, који спада царској обитељи и у самом Бечу има седамнаест великих кућах.

(Руски композитор Чајковски у А- мерџи.) Млади руски композитор П. И. Чајковски који је са неколико својих музичких радова стекао свјетскога гласа, бавио се прије кратког времена у Америци и по извјештајима отуд правио је врло сјајне успјехе. Г-ђа Мак Хахан, позната њу-јоршка дописница „Рус. Вједомости“, пише да је у Њу Јорку славно предузетнут на једном концерту. Један од њу-јоршких богаташа, Карнози, направио је нову величанствену концертну салу у Њу Јорку и ставио је Дамрошу, директору филар- моничког друштва на расположење сатте blanche да удеши програм и да позове судјеловаче. Дамрош се користио тиме — пише г-ђа Мак-Хахан — да позове рускога композитора и тиме да да могућности Њу-Јорку да види Чајковског, како сам управља оркестром при свирању његових композиција. Концерти су трајали око нед- јељу дана, и прве вечери Чајковски је дири- гирао свој нови „Свечани марш“, а идућих концерата такође своје нове композиције „Оче наш“ и „Легенду.“ „Кад је отсвирана ова трећа композиција — вели г-ђа Мак Хахан публици је правила такве онације Чајковском какве по увјерењу овдашњих музичких критичара, није доживио ни један од великих композитора и музџаната, који су до сада посјећивали Америку. Са музџикантима Чајковски је веома задовољан и има зашта, јер је оркестар састављен

из најбољих музичких умјетника.... Пошто сврши у Њу-Јорку концерте — свршава допис Чајковски путује у Нијагару и у Вашингтон; за тим ће ићи у Филаделфију и Балтимор. Тамо су га звала разна музичка друштва, да управља концертима, на којима ће се концертирати његове композиције. Оваквоме успјеху једне словенског композитора не може на ино, а да се и ми Срби не порадујемо. Чајковски се већ враћа у Русију.

(На велосипеду око свијета). Руски артилерски капетан, Келескраус путује на велосипеду око свијета. На пут се кренуо прије десет мјесеца, те је до сада прошао Русију, Сибирију, Африку, Француску, Италију и Аустро-Унгарску. Кренуо се из Ковна и путовао преко Петрограда, Новогорода, Перма, Јекатеринграда, Тјумена и Тоболска. Одатле је пошле лађом дошао у Француску, те је преко Тулона дошао у Марсељ, а одатле је прешао лађом у Алжир, и одавде на велосипеду отишао у Бискру, у Судан, на одатле опет у Алжир, а затим у Оран. Путовање је то трајало 25 дана и Келескраус превалио је за то вријеме 1500 километара. Лађом пређе опет у Европу, стигла се на француско-шпанској граници те је пријешао сву Француску, прошао кроз Нарбон, Монпеље, Марсељ и Ницу, гдје је пријешао у Италију. Прошао горњу Италију, код Понтасла ступио је на аустринско земљиште. Прије неки дан стигао је у Беч. На путовању из Француске до Беча превалио је Рус тај на велосипеду 9000 километара. Келескраус вели, да су у Француској најбољи, а у Аустроји најгори друмови. Велосипед му је тежак 22 килограма а ртљај му је тежак 15—20 килограма. Из Беча је отишао преко Варшаве и Москве у Петроград. Пут ће тај бити дугачак 2000 километара. Келескраус је год. 1889. путовао на велосипеду преко Немачке и Белгије у Париз на изложбу.

(Рембрант). Прије кратког времена изненадио је Маке Лаутнер својим новим одкровењем у посебној књизи, које је од великог значаја. Лаутнер (књига је велика 31 општа табак) доказао је — а ово се мора рећи — да је славни и чувени сликар Рембрант био, варалица, те да он није сликар оних славних и неумрлих дјела, које под његовим именом у разним галеријама постоје, него његов друг и ученик Фердинанд Бол. Рембрант био је по истраживању овог немачког научњака, сликар лошије врсте, радирер, археолог и скупљач разних старина, те се својим насилним богатством и даром свога ученика Бола само користило и његове радове као своје по својој растури. По даљем разлагању Лаутнера био је Рембрант презадужен, оврхама вијан, ствари му више пута мунтане, што све не би случај био, да је он сликар оних послова, који се под његовим именом по свијету куњују и продају. Биографи његови приповиједају, да је између 1650—1660. до преко 95 комади слика, међу овима 45 портрета, радио, што сва како против њега говори, јер тада не би у такој сиротињи био у то доба живио, да би морао и гроб своје жене и своју скупоцијену збирку старина продавати, које су знатну вриједност имале. Нидерландска у то вријеме бијаше на врхунцу свога богатства, те је свака израда попреча добро и сјајно наплаћивана била, што је свакако знао, да би и Рембрант био богатнији, да је он сам онај голем број попреча израдио, који се њему у заслугу признају.

Што је пак најважније, открила је свјетлост фотографије једну околност која је од големог значаја. Опозило се на име на великом дијелу слика Рембрантових, да на себи у куту посе монограм „R“, те да је ово кад се сама постојан посматра, радирано и да на много слика више тога римског слова стоји још и писмо „F“. Наравно да се ово није опозило слободним оком, него се за то тајну сазнало фотографисањем слика и мјеста, на којима монограм стоји. Свјетлост је и овом приликом као и у животу открила сакривену тајну, а од кад је фотографски апарат ступио у службу знаности, као на пр. у астрономији, од тог се доба сазнало за ствари, за које оком и рачуном никад сазнали не би. И код Рембрантових слика одао је фотографски апарат тајне, које можда човјечије око и испитивање не би никад опозило.

Опозило се дакле радирање дотичних мјеста, а ово је опет открило тајну, да оно „R“ које би почетно слово имена Рембранта било, није било почетно слово имена, него његовог славног ученика Фердинанда Бола, те да је латинско R кривостворено из латинског писма B. — Сад је тек разјасњено оно мало F које се често више писма „R“ налазило, јер је велико писмо B било некад B (Бол) а оно више њега значило је „Фердинанд“.

Лаутнер разјасњује даље, како је то кривостворење постало и то наравно све на темељу позитивних података; како је Рембрант био прљав дужник, како је у спротиви умро, што све не би морало бити, да је и половицу оних слика израдио, јер су исто још онда скупо плаћене бивале.

Рембрант је био у почетку сликар и богат човјек. Његове збирке биле су знамените и далеко чувене. Неке своје слике продао је добро а биле за то тражене, јер је име његово чувено било ради збирка његових. На брзо почеле су се тражити слике његове више а како је Ф. Бол био већи мајстор а сиромач човјек, почели су ишекулати његове слике под именом Рембранта продавати, што им је и већу цијену и углед давало. Отуд она радирања имена, која су фотографским апаратом тек данас откривена.

(Највећи штампарски stroj на свијету.) Деведесет хиљада „Хералда“ са шест страница за један час! Овим ријечма јавља Гордон Бенетов „Њу-Јорк Хералд“ у свом броју од 10 маја на 40 страница, да је започео радњу с новим штампарским стројем од R. Hoe i dr. и Њу-Јорку који ради шестостручно. Деведесет хиљада примјерака у формату од 80:58 стм. за један час! Да се узмогне ово појмити, ваља га примјером разјаснити: 90.000 примјерака за час значи 1500 за минуту и 25 за секунду. То јест, stroj избацује 25 примјерака штампаних, резаних сложених, и сбројених новина у вријеме, које човјеку једва дотиче, да броји до 3. Рачуна ли се, да на једном ступцу (columna) Хералда стане попријечно 1800 ријечи, тада има у једном броју на 36 таквих одломака 1,620.000 ријечи. Осим тога има у сваком броју и много илустрација. Она три ваљка папира, који непрекидно хране stroj, морају за час одмотати 52 миље или 84.000 метара карте, у ширини од 80 стм. Како би ове приендобе изгледале, кад би их још на тање распредали, даде се једва појмити. Тако се то сво у Америци развила штампарија!

ТЕЛЕГРАМИ „ГЛ. ЦРНОГОРЦА“.

БИОГРАД, 26 маја. — Поравнате су разлике аустро-србијанске односно пограничне.

ЦАРИГРАД, 26 маја. — Султан је изразио њемачком заступнику Радовитцу своју жалост због нападаја разбојничког на жељезницу, објавио мјере енергичне за убудуће. Радовитц је захвалио, нагласивши интерес све Јевропе за судбу заробљеника, надајући се, да ће се настојањем Султановијем подићи Турска на висину цивилизованости држава, и да у њој неће већ моћи бити могући подобни случајеви.

АТИНА, 27 маја. — Краљица са принцезом Маријом кренула је пут Крима, одакле ће у Петроград.

БИОГРАД, 27 маја. — Присно је Трикуније, познати грчки државник.

РИМ, 27 маја. — Јутрос око двије уре чуо се јак потрес по многим варошима у горњој Италији. Многе су куће општећене и била је једна жртва људска.

ПАРИЗ, 27 маја. — Влада руска усвојила је топ брзим пуцањем, који је пронашао француски ишњинир Канет.

ЦАРИГРАД, 27 маја. — Путници заробљени пуштени су на слободу.

КАЈИР, 28 маја. — По аутентичнијем вијестима нема шпједног случаја колере на делти ни у осталом Египту

СТОКОЛМ, 28 маја. — Принц напљедник оболио је од инфлуенце.

ЦАРИГРАД, 28 маја. — Ушљед сукоба у цркви витлејемској у Јерусалиму због врата црквенијех између Францешкана и грчких калуђери дошло је до боја. Остало је много рањенијех с обје стране. Монтебело управно је Порти ноту, живо сажаљевајући, што Порта повлађује Грцима у Палестини на штету Латинима, и тражи строгу истрагу, да се казне кривци, давши Порти врло кратки рок за одговор. Пошто је Порта дала одговор на ноту који иде више у корист Грка, Монтебело изјавио је своје незадовољство.

ПАРИЗ, 29 маја. — Према упутствима Риботовијем Монтебело тражио парочиту аудијенцу код Султана и изложио француске захтјеве односно католика у Палестини. Султан пошто је призвао те захтјеве као основане телеграфирао је гувернеру палестинском да се учини неодложно задовољствима Ф. ануској.

РИМ, 29 маја. — Интерпелација крајње љевнице о одношајима инглеско-

италијанским и о обновењу тројног савеза одложена је послје буџета.

СОФИЈА, 29 маја. — Принц Фердинанд кренуо је на лијечење у Карлсбад, а Стамбулов ће га заступати као регент.

БЕЧ, 30 маја. — Пол. кор. доноси из Петрограда вијест, да је пука измишљотина пренашање руске престолнице у Москву.

ПЕТРОГРАД, 30 маја. — По садашњем распореду Царевић долази у Уралск 10 јула, гдје ће остати 4 дана и присуствовати јубилеју уралскијех Козака. А стићи ће у Петроград 21 јула преко Москве, гдје ће остати 2 дана.

ЦАРИГРАД, 30 маја. — Увјерава се да је Монтебело пријатио са прекидом одношаја ако се витлејемска афера регулише мимо захтјева Француских. (Жељели би знати, ко то увјерава? У. Г. Ц.)

ЛИЗАБОН, 31 маја. — Потврђена је конвенција инглеско португалска.

БИОГРАД, 31 маја. — Влада је одустала од сазива ванредне народне скупштине, јер је мисао о конвенцији српског државног зајма за сада остављена због општег положаја новчанијех тргова.

ПЕТРОГРАД, 31 маја. — Цар и Царица поћиће одма послје красноселских маневра у Данску, гдје ће славити сребрни шир, а при повратку сухим вратиће посјету цару Вилхелму.

БЕЧ, 1 јуна. — Парламент је коначно примио пројект укидања слободнијех лука Тријеста и Ријеке пошњући од 1 јула.

БЕРЛИН, 1 јуна. — Парламент је одбио предлог Рикертов (да се укине царина на жито. У. Г. Ц.) са 223 против 20 гласова. Каприви је одбио приговор, да се влада не брине о добродојаву радника.

ЛОНДОН, 1 јуна. — Куминг је избрисан из војске (због прљавштине у игри карата. У. Г. Ц.)

ПАРИЗ, 1 јуна. — Бродовље француско, што се наоди на крајњем истоку, добило је наредбу, да дође на ријеку Јангтескиан, јер стање хришћана постаје сваки дан теже.

ОБЈАВА.

Саслано наредби Славног Књ. Црног. Великог Суда од 10 маја ов. г. овим се износи на јавну лицитацију све покретно и непокретно имање Браће Драговића.

Непокретно имање састоји се из:

1) Једне куће двокатнице у овој вароши на главној улици међу границама: од истога и запада пут Општински, од сјевера кућа Пера Јовићевића а од југа Мата Бороја. На доњем спрату су 1 дуван, 1 трпезарија, 1 кухина, 1 магазин; на горњем спрату четири простране собе. Кућа има тезу и банту засађену разнијем дрвњем.

2) Једнога комада земље под заграбљем међу црквином. У томе комаду земље има 1½ рало земље оранице

Поше покретнога имања налази се у Управи Општине Цетињске на расположење свакоме, ко би жељео што купити.

Рок распродаји како покретнога тако и непокретнога имања траје до 20 Јулија о. г.

Ко до тога дана понуди за што највеће цијене опомме ће се ствар предати у својину.

Цетиње, 16 маја 1891.

Бр. 691.

УПРАВА ОПШТИНЕ ЦЕТИЊСКЕ.

ОБЈАВА.

Број 363.

Лицитација руја држаће се на Цетиње 3-ћег Јунија 1891, и исти ће се дан лицитација прекинут.

Контрат ће се дати ономе, који се за највишу цијену обавезе примати из народа, за готове новце: на Ријеку, Сељање, Вир и Подгорицу,

— вас руј који се убере у Књажевину године 1891, по мостри која ће бити у Канцеларију Министарства Финанције.

Уредба руја, треба да буде добра, то јест, да руј буде зелен и чист без икакве смјешне.

Влада Књажевска тражиће од подузимача кауцију од 1000 наполеона, било у новцу или у непокретности.

На сваке 560 килограма руја, подузимач имаће да плати Држави извозне таксе: флорина два у злато.

Они који би жељели лицитирати, морају се на горе означени дан пријавити у Канцеларију Министарства Финанције, гдје ће се држати лицитација — од три до пет ура по подне, и донијет са собом — за кауцију — новце, или од непокретности карте уредне и потврђене печатом и подписом од надлежних Судских власти, и предат једно или друго у Министарство, најдаље 3-ћег јунија 1891 до подна, иначе неће имати право лицитирати.

Цетиње, 2 Маја 1891.

Министарство Финанције.

О Г Л А С И.

С В Е О П Ш Т А
ЗЕМЉА СКА ИЗ СЛОЖБА.

На прославу јубилеја прве обртничке изложбе год. 1891 у Златном Прагу под окршљем

Његова царског и краљ. Величанства Гесара Франца Јосифа I од 15 маја до окробра 1891.

Наука, умјетност, обрт, земљорадња, свечаности, привремене изложбе, fontaine lumineuse, саставци, жребања и г. д.

(8—8)

1891

ЗЛАТНИ

ПРАГ